

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

УДК 801.8 + 811
ББК 81.2(4Укр)я5
Є27

Друк за ухвалою вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 7 від 26.12.2024 року)

Редакційна колегія:

Євтушина Т. О. – к.філол.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – технічний секретар;

Прокопенко Л. І. – к.пед.н., доц., завідувач кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – відповідальний редактор;

Босак Н. Ф. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін;

Горіна Ж. Д. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної
реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Є27 Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку: матеріали
Ювілейної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (м. Одеса,
06-07 грудня 2024 р.) [Електронне видання]: зб. тез доп. / редкол. Т. О. Євтушина,
Л.І.Прокопенко, Ж.Д.Горіна, Н.Ф.Босак. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2024. 187 с.

У збірнику вміщено доповіді учасників Ювілейної Всеукраїнської науково-
практичної конференції молодих науковців «Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і
перспективи розвитку» (м. Одеса, 06-07 грудня 2024 р.). Матеріали збірника можуть бути
корисними для широкої філологічної аудиторії.

*За зміст тез, достовірність цитувань та оригінальність викладення матеріалу
відповідальність несуть автори*

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», 2024
© Автори статей, 2024

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Горіна Жанна

Комікси як жанр візуального наративу

6

СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ

Александрова Орина

Можливості інтерактивної платформи Lerningapps для підтримки освітнього процесу на уроках української мови в основній школі

14

Басараба Ангеліна

Розвиток читацького інтересу в учнів закладів загальної середньої освіти за допомогою інтерактивних методів

18

Безверхна Олена

Активне словотворення в медіадискурсі періоду повномасштабного вторгнення: за матеріалами ГРАКу

21

Бойко Варвара

Використання інтерактивної платформи Wordwall як допоміжного інструменту під час підготовки уроків української мови в початковій школі

26

Бойко Маргарита

Синтаксис авторського монологічного мовлення кульмінації повісті «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини у світі» Олександра Гавроша

30

Дідур Людмила

Генезис української мови

33

Довга Єлизавета

Формування граматичної компетентності в учнів 6 класу під час вивчення дієслова (на матеріалі програмових творів про козаків)

42

Євтушина Тетяна

Фразеологізми як структурний компонент складених присудків прози Г. Вдовиченко

47

[r/79-osoblivosti-vikoristannya-servisu-learningapps-u-pochatkovij-osviti](#). 5. Кучерук О. Формування лексичної компетентності учнів засобами комп'ютерних ігор у навчанні української мови. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 63. № 1. С. 47-55. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt>. 6. Переяславська С., Смагіна О. Гейміфікація як сучасний напрям вітчизняної освіти. Електронне наукове фахове видання Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університету, спецвипуск «Нові педагогічні підходи в STEAM освіті». 2019. С. 250–260. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s24>. 7. Пилипенко О. Можливості навчального сервісу Wordwall. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні аспекти розвитку STEM-освіти у навчанні природничо-наукових дисциплін». Київ, 12-13 травня 2021 року. С. 23-30. 8. Створюйте кращі уроки швидше – Wordwall. URL: <https://wordwall.net/uk>.

Маргарита Бойко,
здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти 2 року навчання
історико-філологічного факультету
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Науковий керівник: к.філол.н., доц. Т. О. Євтушина

СИНТАКСИС АВТОРСЬКОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ КУЛЬМІНАЦІЇ ПОВІСТІ «НЕЙМОВІРНІ ПРИГОДИ ІВАНА СИЛИ, НАЙДУЖЧОЇ ЛЮДИНИ У СВІТІ» ОЛЕКСАНДРА ГАВРОША

Анотація: У статті проаналізовано синтаксичні особливості авторського мовлення кульмінації повісті «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини у світі» Олександра Гавроша. Наголошено, що в авторському мовленні продуктивні прості ускладнені речення, які здебільшого ускладнені відокремленими членами речення, також функційно навантажені однорідні члени речення з узагальнювальними словами.

Ключові слова: авторське мовлення кульмінації повісті «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини у світі» Олександра Гавроша, прості ускладнені речення, синтаксично-функційне навантаження.

Abstract: The article analyzes the syntactic features of the author's speech of the climax of the story «Incredible Adventures of Ivan Sila, the Strongest Man in the World» by Oleksandr Gavros. It is emphasized that in the author's speech, simple complex sentences, which are mostly complicated by separate clauses, as well as functionally loaded homogeneous clauses with generalizing words, are productive.

Key words: the author's speech of the climax of the story "Incredible Adventures of Ivan Sila, the Strongest Man in the World" by Oleksandr Gavrosh, simple complex sentences, syntactic and functional load.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Для лінгвістики й лінгводидактики цінною є сучасна українська література для дітей, якій характерна повнота фактів, небуденність обставин, пригоди та різноманітна поведінка персонажів. Сучасні твори для дітей активізують читача, намагаються допомогти орієнтуватися в будь-яких ситуаціях.

Аналіз наукових досліджень, у яких розглянуто порушену проблему. Українську літературу для дітей останнього десятиліття репрезентує літературознавчий аспект (Т. Качак, В. Кизилова, О. Папуша, Л. Славова та ін.), дидактика (Т. Качак), лінгвостилістика (Г. Атрошенко та ін.). Незважаючи на наукову зацікавленість літературою для дітей, невивченим є синтаксичний рівень української літератури для дітей останнього десятиліття.

Мета статті – проаналізувати синтаксичні особливості авторського мовлення кульмінації повісті «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини у світі» Олександра Гавроша.

Викладення основного матеріалу. Літературу для дітей характеризує своя художність, притаманна психології дитини. Її духовні цінності релевантно інтерпретують письменники за допомогою естетичних засобів. У сучасній українській літературі для дітей, насамперед сучасній, функційно навантажений синтаксичний компонент. У повісті «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини у світі», створеній на основі реальних подій, О. Гаврош із перших рядків твору зацікавлює юних читачів, упроваджуючи в сучасну літературу для дітей закарпатські теми, популяризує народного героя – Івана Силу.

Завершення зав'язки – початок нового життя Івана Сили, робота в цирку мадам Бухенбах. В авторському мовленні продуктивні прості ускладнені речення з описово-зображувальною функцією стосовно артистів та інтер'єру цирку мадам Бухенбах. Олександр Гаврош детально розповідає, що Іван Сила з дитячим захопленням стежив за виступами своїх нових колег, уперше відвідавши цирк. Зокрема, письменник застосовує авторську пунктуацію у відокремленні поширеної прикладки щодо загального слова. Наприклад: *«Потім разом зі своєю сестрою – повітряною акробаткою Ренатою – вони літали під куполом цирку, перестрибуючи з каната на канат»* [2, 28].

Відокремлена обставина відтворює динаміку рухів акробатів-циркачів. Синтаксично-функційне навантаження подібних речень неперевершене. Наприклад: *«Потім вибігла русява дівчина з пишними кучерями й сріблястою короною та почала граціозно танцювати на великій блискучій кулі»* (Vf3s N1s та CorpInf.) [2, 28]. Відчутна авторська оцінка дій циркової артистки Мілки, у подальшому дружини Івана Сили. Поширені однорідні неузгоджені означення з *пишними кучерями й сріблястою короною* описують зовнішність Мілени, конкретизуючи її зовнішню дівочу привабливість та професійний декор. А неоднорідні узгоджені означення *великій блискучій* допомагають юним читачам поринути на цирковий манеж, помилуватися виступом Мілки на гарній кулі.

Прості ускладнені речення кульмінації повісті поступово увиразнюють виборювання Іваном Силою титулу найсильнішої людини світу. Наприклад: *«Позаду нього **Фандіго** й **Міха** тягли кам'яну брилу»* [2, 39]; *«Перший удар був неспівимий і глухо відбився в серцях сотень глядачів»* [2, 39]; *«Через 15 хвилин вони, обоє задоволені, вийшли»* [2, 39].

На початку кульмінації в авторському монологічному мовленні фіксуємо прості ускладнені речення, що насамперед конкретизують та увиразнюють отримання Іваном Силою міжнародного визнання. Але деякі такі синтаксичні одиниці транслюють пихатість першого закордонного суперника Івана Сили – Бієр-Мієра. Наприклад: *«Німець ходив по арені й зображував ведмедя, час від часу піднімаючи руки, наче лапи, і рикаючи в зал»* [2, 40]. Однорідні прості дієслівні присудки та однорідні відокремлені обставини-дієприслівникові звороти вербалізують рухи самовпевненого німця. Загалом Олександр Гаврош численно використовує однорідні відкриті дієслівні ряди, що допомагають відтворити динаміку оповіді, пожвавлюють, конкретизують зображуване тощо. На нашу думку, компактне вживання в тексті семантично й синтаксично різнотипних однорідних членів речення забезпечує індивідуальний тип мислення й мовлення автора. Нагромадження одноплановості текстових елементів, увага читача концентруються на однотипних реаліях – особах, явищах, діях, ознаках, обставинах, ситуаціях.

Функційна значущість відокремлених обставин, виражених дієприслівниковими зворотами, беззаперечна. В авторському монологічному мовленні відокремлені обставини увиразнюють додаткові дії різних персонажів, постають живими, динамічними, тонально рівними й водночас розлогими. Наприклад: *«Нарешті третьою залізла просто на голову чемпіона мавпочка Беня, виконавши на ній справжню оду радості»* [2, 41]; *«Парубійко годинами сидів на березі, вдивляючись у синю далеч»* [2, 44]; *«Об'їхавши пів Європи, мадам Бухенбах отримала запрошення на цирковий фестиваль у Британії»* [2, 45]; *«Вона сиділа в розкішному різьбленому кріслі на окремому підвищенні, час від часу прикладаючи до очей театральний бінокль»* [2, 45]; *«Увесь цей час публіка стояла, застигши в німому передчутті»* [2, 47]. У цитованих фрагментах дієприслівникові звороти доповнюють дії мавпочки Бені, Івана, мадам Бухенбах, англійської королеви, британської публіки в цирку. Погодьмося, що будь-яке зафіксоване відокремлення семантично й граматично доповнює зміст речення, розгортаючи його. За допомогою взаємозв'язку з компонентами всього речення, з невідокремленою частиною помітне навантаження відокремленої частини в окремо взятому реченні, його функційна неповторність, стилістична релевантність.

Авторське монологічне мовлення кульмінації насичене однорідними членами речення, що перебувають у синонімічних відношеннях. Вони поєднані безсполучниковими чи комбінованими зв'язками, набувають стилістично виразних ознак. Актуалізувати інформацію, увиразнити високохудожню оповідь, унаочнити авторську оригінальність покликані також узагальнювальні слова в пре- та постпозиції щодо однорідних членів речення, насамперед підметів і додатків. Наприклад: *«Столиці, міста й містечка, велетенські й зовсім крихітні країни – усе це тепер випало Івану Силі побачити на власні очі»* [2, 44]; *«Іван із легкістю виконував свої номери: «Залізне серце», витягування ивяхів із дошки, розбивання кувалдами каменюки на грудях, «Зуби мамонта», «Залізний ніс»»* [2, 45].

Гіперболізація як засіб зображення головного героя відчувається в описах незвичних циркових номерів Івана Сили, непереможності у боях із силачами світу [1, 25].

Фактичний матеріал переконує, що кількість однорідних членів речення впливає на однотипність висловлюваної автором думки, яка стає об'ємнішою, багатшою, повніше охоплює реалії життя. Наприклад: «Джебсон був чемпіоном Британії з боксу й кумиром молоді» (N1s CopfN5s й N5s.) [2, 46]; «В Івана полетіли прокльони, лайка й навіть окремі предмети» [2, 47]; «Іван замкнувся в собі й навіть зі своїми колегами став неговірким» [2, 47]; «Америка вражала всім: ідеями, багатством, людьми» [2, 49].

Порівняльним зворотом Олександр Гаврош яскраво відтворює складність бою між Іваном Силою і Пацакою Макурі. Про цей бій верховинець домовився самотійно, оскільки образливо зрозумів, як наживається на ньому мадам Бухенбах. Наприклад: «Обоє борців уже сопіли, як бугай» [2, 54]. Напередодні від'їзду додому випала нагода підзаробити, щоб одружитися з Мілкою та залишити цирк. Семикласники погоджуються з вдалістю порівняльного звороту, але це лише після словникової роботи можливе. Адже не всі міські діти знають, що бугай – це некастрований племінний бик.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, авторське монологічне мовлення кульмінації містить прості ускладнені речення. Вони здебільшого ускладнені відокремленими членами речення. Функційно навантажені однорідні члени речення з узагальнювальними словами. У подальшому доцільно дослідити навчання учнів 7-8 класів синтаксису простого ускладненого речення на текстовій основі повісті «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини у світі» Олександра Гавроша. Крім того, створені мінімальні структурні схеми простих ускладнених речень на основі фактичного матеріалу досліджуваного художнього твору стануть у пригоді у вишівській практиці викладання синтаксису здобувачам-філологам.

Література

1. Качак Т. Б. Концепти маскулінності у пригодницькій прозі для юних читачів. Богдан, 2017. 88 с. 2. Українська література. Хрестоматія. 7 клас : зошит з друкованою основою. Ч. 7. уклад.: І. В. Гавриш, О. В. Гученко. Харків : Інтеллект України, 2023. 56 с.

*Людмила Дідур,
старший викладач кафедри журналістики та
мовної комунікації
Одеського національного морського університету*

ГЕНЕЗИС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація: У статті розглянуто походження, зародження і розвитку української мови, періодизації історії літературної мови, зокрема хронологічним етапам поділу історії української

Наукове видання

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06-07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Збірник тез доповідей

Рецензенти:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Технічний секретар – Тетяна Євтушина

Формат 60х90/16.

УМ.-ДРУК. АРК. 6